

KÜLÖNFÉLÉK.

UKÁCS GYÖRGY *vallás- és köz-
oktatásügyi miniszter a művészi
nevelésről és az iparművészetről.*

November hó 12-én tartotta a miniszter, mint a főváros II. kerületének képviselő-jelöltje, programbeszédét, amelyben részletesen foglalkozott a művészet fejlesztésének kérdésével. Beszédének ide vonatkozó része, amely az érdekelt szak-
körökben nagyon jó hatást keltett, így hangzik:

„Az állam a művészeti műveltség, a nemzeti közízlés fejlesztésében két irányban működhet hathatósan közre és én egyik legszebb kötelességemnek ismerem, hogy ezekben az irányokban legalább az előkészítő lépéseket megtegyem. Egyik irány az, mely a *művészképzés tökéletesítését*, a másik pedig az, mely *egy nemes ízlésű társadalom nevelését* szolgálja.

Az előbb említett célra való törekvés művészeti tanintézetünk olyan reformját igényli, melynek révén lehetővé váljék, hogy a fiatal magyar művésznemzedék a modern kor legmagasabb szintjén teljes kiképzését itthon nyerhesse. Ne menjen a magyar művészifjú idegenbe, életkorának abban a szakában, amely minden idegen hatás iránt legfogékonyabb, a mikor még nincs ítélete. Ha művészhelységeink kiképzésének feltételeit itthon biztosítanunk sikerül, művészetünk csakhamar meg fog telni a nemzeti szellem minden erejével. S egy erős nemzeti művészet nemcsak ranyomja előkelőségének jegyét az egész közműveltségre, hanem önálló jellemző formákkal és fokozódó belső beccsel gazdagítja az ország egész ipari tevékenységét. A művészet és az ipar között az érintkezési pontokat szaporítani szándékozom, mert tisztában vagyok azzal, hogy a művészet nélkül való ipar a magasra fejlett kultúrák világversenyében meg nem állhat. A világ nagy gazdasági küzdelmek harcában áll s e küzdelemben az ipar fejlettsége lesz első sorban döntő. A magyarság ipari jövőjére nagy behatással lesz az, mennyire helyez súlyt a következő generációk szemének és érzésének gondos, művészi nevelésére.

Művészetünk fölvirágzása, iparunk ereje, kelendősége és társadalmunk vezető szempontjainak emelkedettsége, a nemzet *esztétikai nevelésének* ügyével áll szoros kapcsolatban. E tekintetben *első sorban az iskola feladata a fejlődő generációk lelkének és tehetségének esztétikai művelése. Természetes, hogy e cél szolgálatában mindenekelőtt a tanár- és tanítóképzési kell beilleszteniünk.*

Nagyon fontos a rajztanításnak rendszerré tétele, továbbá gondoskodás arról is, hogy a

rajztanítás az iskolák egész vonalán szakbeli felügyelet és ellenőrzés alá helyezzessék, s hogy ezzel kapcsolatban az iskolák rajztanításának eredménye időnkint rendszeres iskolai országos rajzkiállítások révén közbirálat tárgyává tétessék. Az ily kiállítások módját fognak nyújtani a tanítási rendszernek tapasztalati alapon való folytonos tökéletesítésére és a tanítási érdemek elismerésére.

Hogy a művészet megértését és a gyakorlati életben való elterjedését a közönség körében minél intenzívebb módon elősegíthessem, *az ország különböző vidékein művészeti és iparművészeti tanfolyamoknak, továbbá jeles művészek vezetése alatt iparművészeti műhelyeknek létesítése iránt szándékozom kezdeményező lépéseket tenni, ott ahol lehet, a közművelődési egyesületek érdeklődésének belevonásával. Főleg nagy súlyt helyezek arra, hogy ily iparművészeti tanműhelyek által az ország vidékein, a helyi népművészethez csatlakozóan, a nép ízlése és munkakedve gyarapodjék, keresetforrásai pedig gazdagodjanak. Az első iparművészeti tanműhelyszőnyeg-csomózásra és szövésre Kriesch Aladár kiváló festőművész és iparművészeti tervező vezetése alatt Gödöllőn már működik is. Alig néhány hónap óta működik ez a műhely s már 50 nőt foglalkoztat a legszegényebb néposztályból. S ha hozzá teszem, hogy ez a műhely gyakorlati elvek alapján a legtisztább művészeti szempontok vezetése alatt áll, remény lehet arra, hogy általa egy egész magyar vidéket megnyerünk a magasabb értelemben vett munkának s ott, ahol eddig a nyári dolog után megszűnt minden iparkodás, ezután állandó lesz a léleknevelő tevékenység és az elégedetlenséget megszüntető kereset.*

Országos Iparművészeti Iskolánk, mely e nemből egyedül az országban, nem töltheti be egészen nagy közgazdasági hivatást amiatt, hogy tanítási rendszere a gyakorlati iparral való szorosabb és szervezettebb kapcsolatot mindaddig nélkülözni volt kénytelen. Tantervének és tantervének érdeme folytán egész raját bocsátja ki a kiválóan képzett iparművészeti tervezőknek, de ezek az ifjak nagy nehézségekre találhatnak az életben a gyakorlati érvényesülés tekintetében, mert az iskolában sohasem volt alkalmuk a saját terveik megvalósításának gyakorlati feltételeivel is foglalkozniok. A művészeti készütséget elsajátították az iskolában, de az *ipari és üzleti* egészséges szellemben nem nyerhettek kellő betekintést. *Ezért sürgős feladatommak fogom tekinteni az iskola régen vajudó műhelykérdésének gyakorlati megoldását.* A külföldön a művelt társadalom áldozatkészsége jelentékeny adományok révén teszi lehetővé, hogy az ily iskolák tervei nemes anyagokban kivitelre is kerüljenek, mert hiszen csak ily módon képződhetnek művészi iparosok, de nálunk e tekintetben is helyettesítenie kell az államnak a társadalmi érdeklődés sajnálatos hiányát. Igyekezni fogok azonban, hogy e társadalmi érdeklődés felébresztésére módot keressek.

MŰVÉSZETEK NÉPSZERŰSÍTÉSE ÉS A MŰTÁRGYAK ÉRTÉKESÍTÉSE.

Az Uránia tudományos egyesület a művészet népszerűsítése és a műtárgyak értékesítése tárgyában emlékiratot intézett Lukács György vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, aki a megpendített eszmét felkarolta és több műpártolót, művészt és művészeti szakírót október hó 16-ára értekezletre hívott meg, amelyen behatón tárgyalták az emlékiratban foglalt javaslatokat. Ezeknek lényege az, hogy állami támogatással műkereskedés alapítassék, ahol a művészek munkáikat eladhatják, bizományban tarthatják, sőt azokra kölcsönt s előlegeket is kaphassanak. A főszoalók közül többen, nevezetesen Szerényi József államtitkár, Fittler Kamill, Györgyi Kálmán és Lyka Károly az iparművészetnek ez akcióba való bevonását ajánlották, amit az Uránia egyesület nevében Molnár Viktor államtitkár meg is ígért.

AZ 1906. ÉVI MILANÓI NEMZETI KIÁLLÍTÁS magyar iparművészeti csoportjának előkészítő-bizottsága tudomást szerezvén arról, hogy újabbban a kiállítás igazgatósága a kiállítás programjába az iparművészeti oktatást is bevette, elhatározta, hogy a csoport keretében bemutatja iparművészeti intézeteink működését is. Nevezetesen az orsz. iparművészeti, az orsz. mintarajziskola és rajtanárképző, az állami ipari szakiskolák és a székesfővárosi iparrajziskola tanításának eredményeit. Ezekon kívül külön csoportja lesz a hazai nyomdai és grafikai műintézeteknek, amely nagyon érdekesnek ígérkezik, mert nyomdászati iparunk az iparművészeti irányban való fejlődés tekintetében utóbbi években nagy haladást ért el. A kiállítással kapcsolatosan tervezett időleges szakkiallítások közül négynek, u. m. a vadászfegyverek, művészi fényképek, hangszerek és gyermekjátékok kiállításának előkészítését elvállalja s az érdekelt szakköröket közvetlenül felszólítja a kiállításon való részvételre. Megállapodás történt az iparművészeti csoportnak Milanóban a kiállítás helyszínén való vezetése dolgában is, amelynyiben az érdekelt minisztériumok hozzájárulásával a M. Iparművészeti Társulat a csoportnak vesetésével dr. Czákó Elemért, az iparművészeti múzeum és iskola könyvtárosát bízta meg.

ÉDEKEZÉS A KIÁLLÍTÁSOKKAL SZEMBEN!

Párisban már 20 éve működik egy szakszervezet, mely hivatva van a francia iparművének érdekeit szemmel kísérni a kiállításokon. Különösen fontos abból a tekintetből, hogy dönt a külföldi szereplés mértéke fölött. Ugyane mintára Németországban is most kezdenek szervezkedni. S nálunk is e kérdésről Gelléri Mór legutóbb emelte fel szavát az Országos Iparegyesületben, s ugyancsak eleve-nére tapintott a nemzetközi kiállításokkal üzött túlkapásoknak. Alapos érvelés után arra az eredményre jut Gelléri, hogy az al pari „világ“-kiállításokat töröljük el a föld színéről és helyettük annál nagyobb gondot fordítsunk a mindig tanulságos nemzetközi szakkiallításokra s kivételes, ünnepélyes esetekben — de legfeljebb 10—15 éves időközökben — sorra kerülhetnek azután esetleg újabb nagy nemzetközi (világ) kiállítások is. Ennek szabályozására egy nemzetközi fórumra volna szükség, amely esetről esetre eldönti, hogy van-e szükség egyáltalán újabb nemzetközi kiállításra s ha igen, az azért versengő városok közül melyik az, amelyben azt az általános s főleg közgazdasági érdek szempontjából rendezni helyes volna. Szóval csak nemzetközi megállapodásokkal lehet gyökeresen szabályozni a kiállítások ügyét. A legüdvösebb pedig az volna, ha a lehetőséghez képest az általános világhiállításokat elkerülnők és helyette elsősorban a nagyszabású nemzetközi szakkiallításokat kultiválnánk. Az elektrotechnika, vagy szeszipari, vagy lakberendezési kiállításnak az a komoly célja és föladata valósulhat meg, hogy a szakkörök nevelését és tökéletesítését előbbre viheti, ami aztán az egész föld kerektségén a közönség javának és hasznának előmozdítására is fog szolgálni.

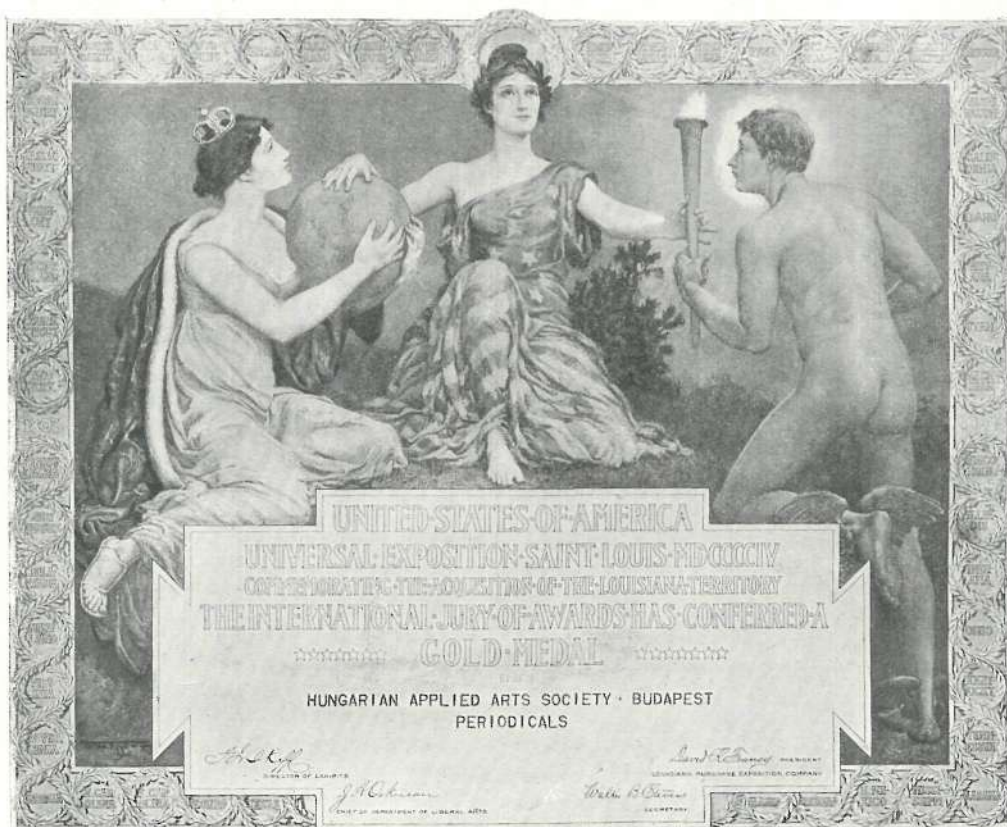
LIPÓTVÁROSI SZT. ISTVÁN-TEMPLOM, melyet november hó 19-én adtak át rendeltetésének, sok iparművészeti szempontból érdekes munkát foglal magában, amelyeknek ismertetését közelebb már megkezdjük.

AZ IDEI KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁSNAK ünnepi megnyitása december hó 2-án este fél 6 órakor lesz. A kiállítás huszonnégy intériecurt foglal magában s emellett külön szekrényekben karácsonyi ajándékokul alkalmas ékszerek, majolika- és

KÜLÖNFÉLÉK

porcellántárgyak, csipkék, hímzések, dísz-
üvegek, bőrmunkák stb. lesznek látha-
tók. A kiállításnak érdekes része lesz a
népművészeti csoport, amelyben Mihalik
Gyula kaposvári tanárnak és a Társulat
tulajdonában levő somogyvármegyei fa-
ragványokat, hímzéseket, szötteket,
edényeket, stb.-t állítják ki. A kiállítás
ingyen megtekinthető, naponkint reggel

míg a többi még most sem érkezett
meg. Pedig egy esztendőnél több idő
mult el már a kiállítás bezárása óta s
alig hisszük, hogy egy kis jóakarattal
el nem lehetett volna már készíteni
a meglehetősen egyszerű okleveleket.
A M. Iparművészeti Társulatnak jutott
egyik oklevélnek reprodukcióját itt kö-
zöljük.

A M. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT
ST.-LOUISI KIÁLLÍTÁSI KITÜNTETŐ OKLEVELE.

9 órától este 7-ig, kivéve hétfőn, amikor
a kiállítás délelőtt zárva van, délután
azonban 1 korona belépő díj mellett lát-
ható. A társulati tagok ekkor is — idei
tagsági jegyük felmutatása mellett — in-
gyen látogathatják e kiállítást.

Q ST.-LOUISI KIÁLLÍTÁS KI-
TÜNTETŐ okleveleinekszétkül-
dését a napokban kezdték meg.
Eddig a magyar kiállítók közül csak
tizennégyen kapták meg okleveleiket,

Q VELENCEI NEMZETKÖZI
MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSON
a magyar iparművészeti cso-
portnak az illetékes bíráló bizottság az
arany érmet ítélte oda.

Q OSONYI (Pfeiffer) Hellmann
rajzolóművész elhunyt élete de-
rekán Budapesten. A szép re-
ményekre jogosító grafikus különösen
értett a fehér-fekete rajzmodorhoz. Az
erős mély árnyékokat s a villogó fény-

KÜLÖNFÉLÉK

felületeket egyszerű foltokra tudta redukálni; e modorban csaknem kalligrafikus ügyességre tett szert. Több ízben nyert díjat az Iparművészeti Társulat pályázatain is. Nagy számú plakát, könyvboríték, ex-libris s más hasonló munka került ki keze alól.

FA SZÍNEZÉSE. Nemrég ismét használatba jött a fa színezésének régi módja, a pácolás, amelyvel asztalosaink újabb és újabb színeket és tónusukat tudnak előállítani. Csakhogy a színezésnek ez a módja nem mondható tökéletesnek. Ez okból újabban arra törekedtek, hogy oly eljárást találjanak, melylyel a pácolás helyett — mit a már feldolgozott fán végeznek — más módon, a fa felhasználása előtt színezzék a fát. Eleinte a fát színes folyadékban főzték, de ez nem vezetett kielégítő eredményre. Csak legújabban sikerült oly módszert alkalmazni, melylyel nagyobb tömegű fát is tökéletesen lehet színezni. Ennek az eljárásnak az az alapja, hogy a fa természetes nedvét

festékanyaggal pótolják olyformán, hogy a frissen levágott fa törzsét nagy vasedénybe helyezik és víznyomás segítségével a nedvet kihajtják belőle. A víznyomó gépet a fatörzs egyik végével hozzák kapcsolatba és a nyomás következtében a víz a másik végén kiömlik. Ezután hasonló módon telítik festékanyaggal. Így elérjük, hogy a színe egyenletes. Előnye, hogy egész vastagságában egyszínű, úgy hogy belőle furnírt és deszkát metszhetünk, gyalulhatjuk, faraghatjuk épp úgy, mint akár a dió- és mahagonifát és a színe mégis mindenütt egyforma lesz. E színezés után a fa szerkezetje nemcsak hogy megmarad, hanem még inkább hangsúlyozódik. Legalkalmasabb erre a célra a svéd nyirfa. Ez egyrészt kemény, szívós; másrészt mégis elegendő likacsos és így a festéket jól magába veszi; azonkívül szép szerkezetje is van és gyalulva bámulatos hatású, selymes felületet ad. „Björholz“ néven kerül forgalomba és általában nagyon kedvelik.

Cs. K.

EX-LIBRIS.

CSÁNYI KÁROLYTÓL